

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Sectio VI. Quare in quibusdam Argumentis illicitum haberi debet, quod
expressè non permittitur, & in aliis, licitum videri debet. Quod disertè non
interdicitur, & quænam sint illa Argumenta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

matum, inquam, quoniam non consummatum per Professionem Religiosam legitime factam dissolvi potest.

Quoad actus dissolubiles, illi procul dubio legitime possunt retractari propter factum posterius, quamvis rite perfecti fuerint, quorum exemplum vulgare sunt Sponsalia, quae iuste solvuntur per casus subsequentes, quae, si praevissent, ipsa fuissent, irrita. Itaque Regula Posterior minus patet, quam altera, cum exceptiones quasdam patiantur, haec Prior autem nullas; nam exempla, quae afferuntur ad probandum, actus nullos ob defectum consensu, convalescere, posse per consensum subsequentem, pertinent ad actus annullabiles, vel si spectent actus irritos, non congruunt; numquam enim actus ob defectum consensu nulli, convalescunt per subsequentem consensum, sed reparatur nullitas actus irriti, validum actum substituendo.

Remotis jam omnibus, quae caliginem offundere possent Conciliationi, quam quarimus; afferenda est Summa Cap. 12. de *Convers. Conjugatorum*, quod adversari videtur expositis Regulis. Cum à *Celestino III.* quaesitum foret, utrum Mulier, quae putans, Virum suum esse defunctum, habitum Religionis sumpserat, & regresso Viro, e Monasterio exierat, eo mortuo teneretur in Religionem redire, Respondet ille, illam Professione sua, quod suum erat, obstrinxisse, & proinde semetipsam obligavisse in tempus, quo libera esset; unde concludit eam redire debere, quia in eum casum pervenit, in quo votum efficax emitte poterat. Respondemus, quod licet votum ejus non tenerit usquequaque, eateus tamen fuit obligatorium quatenus se poterat obligare; promisit enim invadendo Monasterium, se non exacturam carnis debitum, quod erat in potestate ipsius, redire vero ad Saeculum in ejus potestate non erat, sed in potestate Mariti, & ideo quantum ad ipsam tenuit votum, quod post viri obitum tenere non desit, cum ad eum Casum, à quo poterat efficax habere principium, pervenisse noscatur.

Hic Textus adversari videtur Regulæ XVIII. in eo quod dicit, actum, qui ab initio non constitit, tractu temporis convaluisse, & Regulæ LXXIII. in eo, quod supponit, actum nullum, si pervenerit in eum casum, quo fuisset efficax, inde trahere vim, quae caruit. Regula autem in sensu contrario accepta docet, eventu subsequente actum non fieri ratum, licet ab eo casu potuerit inchoari.

Sed oppositio est tantum in terminis, nam 1. Pontifex loquitur de actu irriti ex una parte, ex altera ratio; Regula autem XVIII. loquitur de actu absolute nullo. 2. Vult tantum, ut illud, quod firmum est, subsistat; dum ejus effectus partim suspenditur propter obstaculum absolutam executionem impediens, eoque sublato obstaculo actus effectum suum plenissime fortiat, sed difficile intellectu quomodo idem actus partim nullus, partim validus esse possit: hinc ratus; hinc irritus; irritus respectu ejus, cui injuste nocet; efficax respectu ejus, à quo profectus est: videtur enim, quod perinde atque in Rebus Moralibus unicus defectus sufficit ad vitiandam actionem, ita obtinere debet in ceteris quibuscumque rebus. Itaque postea significat Pontifex in rigore suam Definitionem difficultate non carere; nam praemisso, se judicare, salubrius fore illi Mulieri, si redeat in Monasterium, adjicit, eam tamen ad id compelli non debere. *Consultius itaque ducimus, ut vanitatibus Saeculi derelictis, ad Monasterium redeat; ubi bona ducta intentione Professionem fecit: si vero ad hoc induci non potuerit, invitam ipsam credimus non cogendam.* GONZALES in hoc Caput contra objicit Epistolam *Petri Blefensis*, qui credit Professionem esse nullam, & proinde illam rursus nubere posse post obitum Viri, & solutio, quam affert, Textui adversatur, & notae praecedenti, in qua agnoscit Professionem esse validam saltem quoad Continentiam servandam post obitum Mariti, quod non cohaeret,

Tom. I.

cum vix concipi valeat, quomodo idem actus possit esse partim nullus; partim validus: adde, quod perinde est de hoc Casu, ac de illo, quo Mulier credens Virum obiisse, alteri nupsit, postea vero errore detecto, ad Virum priorem rediit, quaeque isto verè mortuo, ad posteriorem reverti nullatenus obligatur.

SECTIO. VI.

Quare in quibusdam Argumentis illicitum haberi debet, Quod expresse non permittitur, & in aliis, licitum videri debet, Quod diserte non interdicitur, & Quenam sint illa Argumenta.

Regula Posterior extat in Cap. 29. de *Sent. Excom.* his verbis, *Quia tamen Conditor Canonum Absolutionem ejus sibi specialiter non retinuit, eo ipso concessisse videtur facultatem aliis relaxandi, agit de Excommunicatione per Canones sancitâ, & dicit, Absolutionem Censurâ, quae specialiter non reservatur Auctori Canonis, ceteris concedi.* Quoniam agitur de Absolutione Censurarum, Quidam Auctores inde concludunt, eam Sententiam esse Absolutioni peculiarem, nec attendunt huic Argumento accommodari potuisse Regulam Generalem, ut solent specialibus Casibus applicari Generalia Principia.

Alia Sententia reperitur in C. 2. de *Translat.* ubi ait INNOCENTIUS III. esse quosdam casus, in quibus vetitum censi debet id, quod non est diserte permittum. *Nonnunquam intelligitur prohibitum quod non invenitur concessum.* (S. 2. praesertim eum.) Agit de facultate, quam habet Metropolitanus, ad cogendum Suffraganeum, ut Dignitati renunciet, si Consecrationem suam fieri quinque Mensibus neglexerit, supponensque Canones, qui hanc facultatem tribuunt Metropolitanis, ei potestatem Suffraganeos transferendi non dedisse, concludit, eam illi non pertinere, suamque Conclusionem duabus confirmat rationibus, quarum Posterior ea est, quam retulimus.

Elicitur etiam eadem Sententia ex Cap. 5. de *Usu & Autor. Pallii* & similibus, quae docent, Metropolitanum uti non posse Pallio, nisi diebus expresse concessis; necnon ex Cap. 15. de *Tempor. Ordin.* in quo INNOCENTIUS dicit, Metropolitanum mandare non potuisse Suffraganeo suo, ut uno & eodem die Virum eundem ad tres Ordines Sacros promoveret, cum illi hujusmodi Dispensatio à Canone minimè sit permittita.

Eadem reperitur. 1. in omnibus Textibus, qui laudant Regulam, *Quod non est Sanctorum Patrum Decreto sancitum, non est superstitiosus adinventionibus praesumendum.* Ejus generis sunt cit. C. 2. de *Translat. & Can. 26. CAUS. II. QUÆST. V. à STEPHANO V.* desumptus, ubi legitur *Documento pro Decreto*: Ex illis etiam Textibus est Cap. 6. de *Heret. in VI.* in quibus id, quod licitum est in uno Casu, prohibetur in ceteris, ille est casus Dispensationis limitatae, quae in gratiam Fidei conceditur.

Atque illi sunt Textus oppositas Sententias continentes, qui conciliari debent. Quenam sint Argumenta, in quibus unaquaque locum habeat, indicabit Conciliatio; sed antea observandum est, utramque spectare facultatem faciendi res nonnullas, quarum aliae Jurisdictionem requirunt, aliae vero non requirunt. Potestas Jurisdictionis, est Ordinaria, vel Delegata: Ordinaria certa negotiorum genera spectat, eaque universim complectitur; Delegata in certis negotiis circumscribitur: Potestas Ordinaria acquiritur per Dignitatem, cui illa cohaeret, vel per Mandatum Generale Ordinarii: Potestas Delegata acquiritur per Mandatum Speciale. Potestas Ordinaria potest restringi per Reservationes in gratiam Superioris factas, vel per Privilegia, quae aliis aliquam dant ipsius partem, vel per Consuetudinem, aut Praescriptionem.

d 2

Ordina-

Ordinarius potest quodcumque ipsi non adimit Reservatio, Privilegium, Consuetudo, aut Præscriptio: unde fit, ut qui de aliquâ potestate, litem movet Ordinario, tenetur probare, illam sibi ex aliquo honorum Titulo pertinere, & donec id præstiterit præsumitur pro Ordinario, qui interim frui debet ac in fruitione manuteneri.

Si Potestas Ordinarii ei partim restituta fuerit per derogationem factam ipsius limitationibus, quoad hanc restitutionem nil potest præter id, quod illi conceditur aut restituitur; plura hujus rei habemus exempla in Derogationibus à Tridentino factis, Reservationibus, & Exemptionibus quoad certa Capita. Ordinarius nihil recuperat præter potestatem, quæ ipsi per derogationem redditur; atque in hac re pro Delegato habetur.

Itaque Posterior Sententia ad Ordinarium spectat, Prior verò ad Delegatum, & eos omnes, qui pro Delegatis haberi possunt; tales sunt Procuratores à l certa negotia, Arbitri ad quasdam lites electi; Delegatio, Procuratio & Compromissum definiunt circa Potestatem illarum Personarum, quòd id, quod illis non datur, eis interdicitur. Confessarius, cui certi casus reservati conceduntur, nihil potest ultra casus concessos: ejusdem conditionis sunt Pœnitentarii, atque ipsi etiam Vicarii, quibus Episcopus non nisi quòsdam è casibus sibi reservatis mandavit, alios personæ suæ retinendo.

Quoad res, quæ Jurisdictionem non requirunt; Qui eas Jure communi possident, possunt quod sibi non interdicitur: Ceteri nihil possunt, præter id, quod eis conceditur. v. g. Curati possunt percipere omnes Decimas, quarum perceptio ipsis non prohibetur; quia Decimæ Jure communi Curatis debita sunt; Ceteri qui eas, ex Privilegio percipiunt aut Consuetudine, aut Præscriptione, nihil percipiunt præter id, quod ex iis Titulis, acquisitum est.

SECTIO VII.

Quis consensus Textuum, qui dicunt, „Laicos „etiam pios non esse in Ecclesiâ, nisi obe- „diendi; non imperandi gratiâ: eosque nullam „accepisse Potestatem in Personas & Bona „Ecclesiastica, cum eis, qui docent Principi- „bus commissam esse Ecclesiæ Curam, cujus „rationem, si eam neglexerint, Deo sunt „reddituri?

EXordiemur à commemoratione Textuum, de quibus agitur. Præcipui Prioris generis sunt Cap. 10. de Constitut. Cap. ult. de Reb. Eccl. alien. & Can. I. DIST. XCVI. Primus Tertio innititur, & quoad Argumentum nostrum ait INNOCENTIUS III. *Attendentes, quòd Laicis etiam Religiosis super Ecclesiis & Ecclesiasticis Personis nulla sit attributa Potestas, quos obsequendi manet necessitas, non autoritas imperandi, à quibus si quid proprio motu statutum fuerit, quod Ecclesiarum etiam respiciat commodum & favorem, nullius firmitatis existit, nisi ab Ecclesiâ fuerit approbatum:* Quod deinceps probat per Decretum Concilii Romani, sub SYMMACHO, quod reprobavit Statutum BASILII Præfetti Prætorio, & Vices agentis ODOACRI Italiæ Regis, de non alienandis Prædiis Rusticis, vel Urbanis, Ministeriis, & Ornamentis Ecclesiarum, hæc potissimâ ratione, quòd non fuit autoritate Romani Pontificis roboratum.

Factum in hoc Textu laudatum legitur C. 7. DIST. XCVI. in quo refertur Constitutio BASILII, & Decretum CONCILII, quòd illam legi iussit, atque ob multas rationes improbat: illius duo erant Capita, primum circa Electionem Pontificis versabatur, eamque fieri vetabat, nisi vocatus esset, ut turbis occur-

reret Præfectus; hæc prohibitio Patribus ingrata fuit, qui timebant, ne Laici electionem præripere, ut indicant hæc verba CRESCONII unius ex illis Episcopis: *Prætermisiss Personis Religiosis, quibus maxime cura est de tanto Pontifice, Electionem Laici in suam redigerent potestatem.* Notandum est, BASILIUM exponere in Præfatione se admonitione *Beatissimi viri SIMPLICII* hoc Statutum fecisse: Quadam M. S. ferunt *Symmachum* pro *Simplicio*; cum Symmachus de hac Constitutione queratur, credibile est, *Basilium* loqui de *Simplicio*.

Caput alterum spectat prohibitionem alienationis, de qua locuti sumus, atque inter pœnas, quæ ibi proponuntur, est Anathema; quod absurdum visum est, Laicum hominem Censuras in Ordinem Ecclesiasticum dictare; sed hæc potissima non fuit ratio à Patribus allata, sed Pontificem Romanum, ad quem præcipue attinebat hoc Decretum, ejus participem non fuisse. Ultima Ratio fuit, ne subsisteret illa Scriptura ad Ecclesiæ Commodum vergens, in eo quòd irritabat, quæcumque fierent in Ecclesiæ præjudicium, atque Emptorem ac Venditorem ad restitutionem omnis causæ cogebat; ne, inquam remaneret exemplum præsumendi quibuslibet Laicis quamvis Religiosis vel Potentibus quolibet modo aliquid decernere de Ecclesiasticis Facultatibus.

Verba INNOCENTII III. *Quos manet necessitas obsequendi, non autoritas imperandi,* desumpta sunt ex sententiâ Mediolanensis Episcopi relatâ in hoc Can. 1. DIST. XCVI.

Hi Textus videntur inniti *R. LI. de R. J. in VI.* quæ fert: *Semel Deo dictatum, non est ad Usus Humanos ulterius transferendum;* fortasse visum est, quòd sicut Consecratio Bonorum Ecclesiæ, ea à Sæculari Commercio subducit, ita illa Autoritati Sæculari subtrahit.

Posterioris generis Textus sunt in CAUS. XXIII. QUÆST. V. C. 20. 21. 22. 26. CANON. XX. sic loquitur de Principibus: *Cognoscant Principes Sæculi, Deo debere rationem reddere, propter Ecclesiâ, quam à Christo tuendam suscipiunt: tùm subjicit, nam sive angeatur Pax & Disciplina Ecclesiæ per Fideles Principes, sive solvatur, ille ab eis rationem exiget, qui eorum Potestati suam Ecclesiâ credidit.* Canon hic à S. ISIDORO HISPALENSIS desumptus est. Canon 21. Sic concipitur: *Res Humanae aliter tute esse non possunt, nisi, quæ ad Divinam Confessionem pertinent, & Regia & Sacerdotalis defendat Autoritas.* Hic Canon est S. LEONIS ad Pulcheriam Augustam. CONCILIUM TURONENSE III. anni 813. dicit in Can. 22. laudato. *Quos oportet per Sæcularis Potentiæ Disciplinam à tam pravâ consuetudine coerceri, qui per Salutifera Sacerdotum Monita noluerunt revocari.* JOHANNES VIII. in 26. ait, *Administratores Sæcularium Dignitatum, qui ad Ecclesiarum tuitionem, Pupillarum, ac Viduarum protectionem constituti sunt, quoties ab Episcopis & Ecclesiasticis Viris conventi fuerint, eorum querimonias attentius audiant & secundum quod necessitas expetierit, diligenti studio corrigant: quòd si Dei timorem præ oculis non habentes, negligere post Secundam & Tertiam admonitionem inventi fuerint, omni se noverint Communionem usque ad condignam satisfactionem privatos.*

Illi sunt Textus, qui superius allatis videntur adversari; nam si Principibus Ecclesiæ tuitio, protectio, cura, commissa est, oportet ut Leges ad hoc necessarias condere possint; itaque si Bona Ecclesiæ malè administrantur, vel absque justâ causâ alienentur, si Viri Ecclesiastici pessimo agendi more Ecclesiâ exagitant, oportet, ut Principes possint præcipere quod tollendis his malis est idoneum; si autem illa mala tollere possunt, quidni etiam illis obviare possint? Hi Textus supponunt, Principes tuitionem Ecclesiæ nihilominus suscepisse, quam Orphanorum, Pupillarum, Viduarum, aliarumve Personarum miserabilium, in quarum subsidium Leges condere possunt, tam ad propulsanda immin-